Ч. 171 (13.716). Львів, неділя 1. липня 1934. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

III. Краєвий Здвиг Українського Сокільства

30. червня, 1. і 2. липня. ЛЬВІВ. 30. червня, 1. і 2. липня.

Програма III. Краєвого Здвигу Українського Сокільства.

Субота, 30. червня.

Год. 9. Богослуження в Успенській Церкві при вул. Руській.

Год. 10. Відслонення в домі Т-ва „Дністер", вул. Руська 20, пропамятної таблиці в честь полеглих Соколів у війнах 1914—1919 рр.

Год. 16. Зложення вінка на могилі І. Голови Сокола-Батька бл. п. інж. Василя Нагірного на личаківськім цвинтарі.

Год. 20. Сокільський Вечір з товариською гутіркою і приняттям у салях Т-ва „Українська Бесіда" у Львові, вул. Рутовського 22 (Народній Дім). Карти вступу можна набути при касі.

Неділя 1. липня.

Год. 5. рано Збірка побратимів і посестер, зголошених до вправ вільноруч і вінками на площі Сокола-Батька на т. зв. „Видолинку", вул. Стрийська 9.

Год. 5.30. Генеральна проба вправ вільноруч побратимів.

Год. 6. Збірка учасників і учасниць зголошених до вправ, на „Видолинку".

Год. 6.30. Генеральна проба вправ віночком посестер.

Год. 7.30. Генеральна проба вправ вільноруч учасників.

Год. 8.30. Генеральна проба танку „Сон Катерини" учасниць.

Год. 9.30. Генеральна проба танку „Чумаки" й інших точок програми.

Год. 12. Похід вулицями Львова.

Порядок походу:

1. Чета наколесників. 2. Орхестра. 3. Голова С.-Б. Начальник С.-Б. 4. Почесна чета зі Старшиною С.-Б. і Головами Сокільських Гнізд. 5. Область Перемиська. 6. Область Станиславівська. 7. Область Тернопільська. 8. Область Львівська.

Увага! Области йдуть під проводом відпоручників С.-Б. Сокільські Гнізда йдуть чвірками під проводом своїх начальників у порядку: посестри, учасниці, учасники, побратими. Повітові відпоручники С.-Б. йдуть на чолі своїх повітів. Области мають свої орхестри. Области мають на чолі таблицю з назвою Области.

Повіти йдуть по собі в такім порядку:

Перемиська Область: 1. Березів, 2. Добромиль, 3. Дрогобич, 4. Лісько, 5. Любачів, 6. Перемишль, 7. Самбір, 8. Турка, 9. Ярослав.

Станиславівська Область: 1. Бучач, 2. Городенка, 3. Долина, 4. Заліщики, 5. Калуш, 6. Коломия, 7. Косів, 8. Надвірна, 9. Снятин, 10. Станиславів, 11. Товмач.

Тернопільська Область: 1. Бережани, 2. Борщів, 3. Збараж, 4. Зборів, 5. Копичинці, 6. Підгайці, 7. Скалат, 8. Теребовля, 9. Тернопіль, 10. Чортків.

Львівська Область: 1. Бібрка, 2. Броди, 3. Городок, 4. Жидачів, 5. Жовква, 6. Золочів, 7. Камінка Струм., 8. Мостиська, 9. Перемишляни, 10. Рава Руська, 11. Радехів, 12. Рогатин, 13. Рудки, 14. Сокаль, 15. Стрий, 16. Яворів.

Год. 15. Збірка всіх вправляючих на „Видолинку" та приготування до вправ.

Год. 16. Прилюдний виступ.

Програма:

1) Відкриття Здвигу.

2) „Малі Запорожці" — вправи вільноруч учасників, укл. побр. М. Тріля.

3) Вправи на приладах — усіх чет.

4) „В ніч Купала" — вправи з віночком посестер, укл. побр. Я. Благітки.

5) Показ сокільського пропоруху — виконають побратими львівських Гнізд.

Перерва.

6) „Сон Катерини", нар. танок — виконають учасниці.

7) Вправи вільноруч — побратимів, укладу побр. М. Тріля.

8) Забави — всіх чет.

9) „Чумаки" — картина з минулого (нар. танок), укл. побр. Я. Булки.

Понеділок, 2. липня.

Год. 6. Збірка зголошених до легко-атлетичних змагань на „Видолинку".

Год. 6.30. Лікарські оглядини змагунів

Год. 8—12. Легко-атлетичні змагання, змагання в десятизмагу, шестизмагу і пятизмагу та в масових злигових вправах Сокільських Гнізд.

Год. 16. Дальші змагання.

Год. 20. Закінчення змагань і роздача нагород переможцям.

Більшовицькі летуни в Льондоні.

ЛЬОНДОН. ПАТ. Шеф більшовицького летунства Алкснис і визначні більшовицькі летуни приїхали до Льондону, щоби взяти участь у летунській демонстрації, яка буде в суботу в Гендемі. Запросив більшовицьких летунів британський уряд. Летуни Молоков і Левоневський, які визначилися при ратуванні челюскінців, побудуть у Льондоні з тиждень.

Злучені Держави не підпишуть договору про ненапад з Японією.

З Вашингтону надійшли вістки, що уряд Злучених Держав відкинув пропозицію японського уряду заключити договір про ненапад між обома державами. Уряд Злучених Держав мотивує свою відмову тим, що Японія має вже заключені та обовязуючі договори і тому уряд Злучених Держав не буде радити над якими пропозиціями нових договорів.

Шварцбарта викинули з Канади.

Канадійські часописи повідомляють, що канадійська влада відставила примусово до Злучених Держав Шольома Шварцбарта вбивника отамана Петлюри.

Сильний тайфун спустошив Японію.

Північну Японію навістив сильний тайфун, який заподіяв великі матеріяльні втрати японцям. Богато домів знищених, а сотні людей убитих або тяжко ранених.

Соколи, Соколи!...

Львів, 29. червня 1934.

Один день ділить нас від III. Краєвого Здвигу Українського Сокільства, що відбудеться, як і перші два, у Львові в днях 30. червня і 1.—2. липня ц. р. Як багато змін зайшло у нас від часу основання першого Т-ва під назвою „Сокіл" у Львові! Як багато змінилось у нас від часу першого краєвого здвигу з 1911 і другого з 1914 року! А скільки змін зазнала від часу пропамятного II. здвигу і сама Сокільська Організація!

Основання в 1894 р., отже сорок літ тому, Т-ва „Сокіл" у Львові є історичною датою не тільки для Сокільської Організації, але й для усього українського руханково-спортового руху в Галичині. З малих початків стало Т-во „Сокіл" небавком осередком для всього сокільського руху в краю. Першим головою Т-ва був інж. Василь Нагірний (1894—1901) і головно завдяки його старанням та співпраці його однодумців повелося побороти всі перешкоди в розвитку й розбудові Т-ва та підготовити таким чином ґрунт для поширення сітки сокільських організацій у всьому краю.

Т-во „Сокіл" у Львові почало видавати та перекладати з чужих мов підручники для руханки і спорту, поширюючи ось-так зрозуміння для фізичного виховання в нашому народі. Аби зацікавити сокільською ідеєю села, завів „Сокіл-Батько" (таку назву принняв пізніше львівський „Сокіл", як централя Українського Сокільства) від 1901 року пожарні вправи. Сокільство стало заводити у себе вперше організовано щораз-то нові ділянки фізичного виховання, як легку атлетику та рухові гри (1903) мячеві гри: ситківку, копаний мяч і сопгання (1908), лещетарство (1910). Всі вправи опрацьовувано на основі досвіду Европи. В дальшому введено в Сокільській Організації вправи пластові (1911) та військові і стріляння до меть.

Звіт з роботи в ділянці фізичного виховання зложили члени Українського Сокільства на І. Краєвому Здвизі з нагоди посвячення прапору Сокола-Батька 10. IX. 1911 р. з 7.896 учасниками, на II. Шевченківському Здвизі у Львові 27.—29. VI. 1914 р., де брали участь Соколи, Січовики, Пластуни та Січові Стрільці, разом 12.447 учасників, а відтак у рядах У. С. С. та УГА у війнах 1914—1920 рр.

Свій найбільший розвій до війни осягнула Сокільська Організація під проводом проф. Івана Боберського, голови Сокола-Батька в рр. 1908—1918, обємлюючи 886 сокільських гнізд з поверх 50.000 руховиками та руховичками.

В 1911 р. старанням проф. І. Боберського Сокіл-Батько купив площу, яку названо Українським Городом у Львові і на якій українська молодь може виховуватись на здорових духом та тілом громадян.

По війні, вже в 1920 р., почало Сокільство знову працю, основуючи нові сокільські гнізда. Під проводом Голови „С.-Б." дир. Мик. Заячківського (1922—1933) поведено інтензивну працю, щоб двигнути Сокільську Організацію з повоєнної руїни. Тепер нараховує організація 462 гнізда з ок. 33.000 руховиками та руховичками. Одночасно комісія дальшого викупна Українського Городу під проводом радн. Стеблецького вела й веде енергічну збіркову акцію, що, не зважаючи на дуже тяжкі часи й обставини, має всеж таки поважні успіхи. Тепер головою Товариства є інж. Мих. Хроновят.

Отсе в найзагальніших рисах перегляд праці Сокільської Організації за час 40-літнього її існування. Коли досягнення Сокільської Організації за той час не такі, як у інших славянських народів, не такі, які ми бажаліб мати, то виною тут у першу чергу обставини, в чому — гадаємо — погодяться з нами всі.

Сокільська Організація, що поставила собі високу мету — виховати серед українського народу фізичну справність та навчити його організаційної дисципліни, відбуває отсе втрете здвиг, головною точкою якого буде похід вулицями Львова і масові вправи на площі „Сокола-Батька". Хоч траса походу далеко не та, що підчас обох попередніх здвигів, хоч не будемо цим разом оглядати ні сокільських одностроїв, ні прапорів, то проте сподіємося, що й цей ювилейний здвиг випаде величаво та виявить силу, справність і здисциплінованість Сокільської Організації. Зокрема сподіємося, що вправи, які є наглядним і промовистим доказом праці сокільських товариств, будуть переведені справніше і що стане до них куди більше число руховиків і руховичок, як у часі обох попередніх здвигів.

З ювилейним здвигом витаємо всю Сокільську Організацію і бажаємо їй, аби, поборовши всі перешкоди на шляху свого розвитку, росла і кріпшала на добро і славу своїх членів та всього українського народу!

Завваги марш. Пілсудського

про конституцію.

Як виглядатиме новий сенат. Промова голови клюбу ББ. Славека.

У четвер, 28. червня ц. р. відбулося засідання конституційних груп ББ. соймової і сенатської. На сходинах виголосив голова клюбу ББ Славек сензаційну промову, якої хід думок такий:

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ПРО ЗМІНУ КОНСТИТУЦІЇ.

Полк. Славек згадав, що марш. Пілсудський висловив свої завваги про зміну конституції. Ці завваги частинно друкувала преса в 1930 р., і вони заторкували дуже важливі питання державного устрою нпр. зміцнення влади президента. Перед зголошенням проєкту нової конституції в соймі предложено його марш. Пілсудському, який поробив деякі поправки. Маршал Пілсудський говорив при цій нагоді і пізніше, що дискусію над законопроектом слід вести на ширшому форумі. Законопроект конституції повинен спіратися на вислідах ширшої дискусії. Вже в травні ц.р. після ухвалення законопроєкту в дні 26. січня ц. р. марш. Пілсудський висловив ще дві завваги: одну про хід праці над законопроектом у соймі, а другу про вхід до сенату заслужених людей. Марш. Пілсудський заявив, що тяжко буде підшукати заслужених людей, бо нема відповідних критеріїв. Тому краще було би скласти сенат на інших основах. Вкінці заявив, що не буде накидати своєї думки в справі зміни конституції.

НОВІ ОСНОВИ.

Цю розмову з марш. Пілсудським полк. Славек передумав і тому зголошує на цих сходинах нові засадничі рішення. Засадничо не можна закинути підшукування заслужених людей. Одначе легіон заслужених складається на основі звичайного, а не конституційного закону. Проект цього закону про добір заслужених людей буде зголошений окремо. Легіон заслужених мусить скласти наперед іспит і виявити свої цінности для публичного життя. В Польщі особисті взаємини бувають сильніші, ніж добро держави. Всі знаємо—говорив гол. Славек — про ріжнородні заходи і протекції. Легіон заслужених був би саме виставлений на таку найтяжчу пробу.

СКЛАД СЕНАТУ.

Доки легіон заслужених не складе іспиту себто не виявить високих моральних цінностей, новий сенат буде складатися з призначених і виборних сенаторів. І так 1/3 сенаторів призначить президент, 2/3 сенаторів походитимуть з вибору, яких вибиратиме населення на основі виборчої ординації, зближеної до теперішньої.

Всеж таки основи пізніших виборів до сенату не ввійдуть до нової конституції. До легіону заслужених увійдуть люди відзначені орденами, а пізніше теж заслужені громадяни на основі не устійнених ще критеріїв. У майбутньому матимуть право вибору не тільки відзначені, але також заслужені.

Після тієї промови розвинулася жива дискусія над зміною конституції.

Після зміни польського уряду.

Польська преса повідомляє, що в політичних колах Варшави кружляють такі поголоски про останні зміни в польському уряді. Покликання воєводи Косьцялковського на міністра внутрішніх справ вирішив марш. Пілсудський. З тією метою запросив до Бельведеру воєводу Косьцялковського і запропонував йому обняти нове становище. Оба нові міністри Косьцялковський і міністер хліборобства Понятовський репрезентують більше лівий курс політики. Оба міністри хотіли би втягнути якнайширші маси селянства та робітництва до проурядового табору. Слід згадати, що новий віцеміністер скарбу Вернер є промисловцем.

Мін. Ґерінґ прийде до Польщі.

Варшавська преса повідомляє з Берліна, що пруський премієр Ґерінґ у найблизших днях прийде до Польщі на лови. Політичні кола здогадуються, що лови відбудуться у маєтках кн. Пщинського на Шлеську

——o——

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ЛИПНЯ 1934.

о. Д-Р Г. КОСТЕЛЬНИК. 13)

Мойсей Вернигора —

український Валаам.

Докінчення.

Передсказання від 9-ої до 11-ої точки в списку „Патріота" цілком певно пофальшовані й то мабуть самим Лелевелем. На вступі до пророцтв Вернигори" „Патріот" м. ін. написав таке: „Може будемо мати щастя боротися за батьківщину й волю і вмирати на наддніпрянських полях, може нам буде потрібна поміч тамошнього народу, може сили нашого оружжя будуть за слабі, тоді вжиймо сили оцього пророцтва"[1]). Отже для заохочення українців підробив їм „Патріот" 9 і 10 точку (той „мало відомий нарід" це український), в 11 закінчив потішаючим і дешевим „vivat" — „щастя буде тривати багато літ", перекручуючи оригінальний висказ Вернигори на агітаційне оружжя. За автентичну можна приняти 10 точку зі списку Собанських. Вона тотожня з останньою точкою в списку В. Вислоцького, як про це свідчить кс. Ізопольський. На цю 10 точку редакція „І. К. Ц." подала таке пояснення:

„В дальшій перспективі часу Вернигора бачить Польщу в її давних границях. При кінці передсказує якусь релігійну реформу й політичні зміни. Має також візію золотого віку, що має тривати 30 років, а врешті маячить перед ним щось таке страшне, про що йому навіть говорити не вільно. Що це? Можна здогадуватися тільки з деякою правдоподібністю, що йшло йому, як здається, про страшний суд".

На таке пояснення рішуче не можна згодитися. Не можна уявити собі, що Вернигора міг бачити у своїй візії страшний суд, бо це скрита тайна для всіх духів. Св. письмо каже: Про день той або про годину ніхто не знає, ані ангели, що на небі, ані Син, тільки Отець" (Марк. 13, 32; Мат. 24, 36). І взагалі годі приняти те пересунення 10-тої точки з передсказань Вернигори на якісь дальші часи, як це хоче редакція „І. К. Ц.". Ці передсказання цілком певно відносяться до наших часів, себто до часів, що мали чи ще мають настати як наслідки світової війни.

Наше пояснення таке: Вернигора певне не мав поняття про атеїстів і нічого не міг знати про кіно. Уявім собі, що він у своїй візії бачив церкви, що їх большевики замінили в безбожницькі музеї чи клюби, або в кіно, а в них людей з накритою головою, що приглядаються кіновим фільмам. Як він це мав назвати — схарактеризувати? Міг бачити церкви, що їх динамітом висаджують, церковні ікони палять; міг бачити позамикані церкви навіть у Мексику та нарід, що потайки сходиться на богослужения. Як це все мав він схарактеризувати?

„У знатній частині світу набоженства приймуть іншу форму" — віра зміниться. Це вже в наших часах сповнилося й сповнюється. А ще не знаємо, що нам принесе завтрішній день. Гітлерівці хочуть основувати нову поганську релігію й „церкву"...

Якжеж розуміти передостаннє передсказання: „Щасливости буде 30 років"? Ясно, що воно вяжеться з попередніми передсказаннями — з тим новим устроєм світу, що настав по світовій війні. Нема тут мови про якийсь „золотий вік". „Щасливість" тут має значіння „потіхи", „радости". Отже передостаннє передсказання можна тільки так розуміти: **Потіхи, радости з нового порядку світу буде за 30 років.**

Останнє передсказання темне, та через опозицію до попереднього воно може означати тільки якесь жахливе загальне нещастя. Воно анальогічне до слів Валаама: „Ах, хтож буде живий, коли це вчинить Бог?" Саме на тому одному місці список старости Суходольського задержав вірний стиль великого ясновидця Вернигори: „Далі що наступить, нічого мені не вільно говорити, щоб Дніпро з берегів не виступив". Яка динаміка поетичного вислову! Ці слова означають якийсь жахливий переворот у світі, що особливо торкатиметься народів, близьких Вернигорі і старості Суходольському, як інтересованому (анальогічно передсказував Валаам про ті народи, що були близькі йому й Валакові).

Чи це темне передсказання має дані, що воно може сповнитися? На жаль, усі познаки свідчать, що Европа зближається до якоїсь жахливої катастрофи; а большевицький „огонь" ще Бог знає, чим скінчиться.

* * *

М. Чайковський написав, що Вернигора помер у Пархомівці, сільці на Україні 1769 або 1770 року[7]). А Гощинський написав, що Вернигора „між іншим пророкував, що з його могили не залишиться сліду, що мало справдитися, бо як поховано його при березі одної ріки, прийшла повінь і змела цілком його могилу"[8]). „Патріот" звідомляє про це ще докладніше (хоч він мало заслугує на довіря): „Всі земляки його (Вернигори) знали, що він про-

[1]) Цит. Т. Коструба, тамже стор. 35.

[7]) Цит. Т. Коструба, тамже. стор 36.

[8]) Тамже. стор 38.

Становище жінки на Радянській Україні.

(Реферат з 2. дня Українського Жіночого Конгресу).

(Продовження).

III.

Що торкається участи жінок в господарській праці, то тут ми мусимо розріжняти в радянській політиці два етапи. До початку пятилітки приплив жінок до промислової праці був дуже незначний. Так у 1924 році відсоток жінок серед промислового робітництва України складав 14 прц. і був нижчий, ніж у 1917 році (19.6 прц.), коли кількість жінок значно зросла у звязку з мобілізацією до армії робітників-чоловіків. З початком пятилітки радянський уряд почав уживати енергійних заходів, щоби притягти жінок до промислової праці, і вже в 1931. році питома вага жінок у народньому господарстві України зросла до 27.5 прц. Ці заходи радянського уряду припадають на той час, коли у звязку з погіршенням харчевих і житлових умовин робітники-чоловіки мандрували з одного підприємства на друге, шукаючи кращої долі. Мало того, це був час, коли з поширенням задільної системи й ударництва перестали пристосовуватись у своїй переважній частині норми кодексу про охорону праці. У звязку з цим можна припускати, що спеціяльну охорону жіночої праці в періоді інтензивного її поширення фактично не переводили в життя. Серед жінок занятих у промислових підприємствах, так само як і серед жінок-службовців переважає некваліфікований елемент, який тут доходить до 66.4 прц.

Одночасно з поширенням жіночої праці проводила радянська влада акцію поширення освіти серед жіноцтва. У результаті цієї кампанії в 1931-32 роках відсоток жінок у школах окремих типів був такий: у промислових вищих (вузах) 13.2 прц., у технікумах 31 прц., у рабфаках 14.4 прц., в ФЗУ 25,5 прц. В учбових закладах сільсько-господарського типу жінки творили у вищих — 20,4 прц., у технікумах 30.3 прц., в педагогічних школах жінки були заступлені так: у педінститутах 39.7 прц., у технікумах 46.5 прц. До цих офіційних радянських чисел треба додати два завваження. Перше — ці дані вказують лише на той відсоток жінок, який вступив до відповідних шкіл, не зазначуючи зовсім, скільки жінок ті школи закінчує. Т. Чернавіна у своїх лекціях зазначала, що перший рік навчання в ВУЗАХ проходить для жінок, що вступили в ці школи, нормально, починаючи з другого року число жінок-студенток помітно зменшується і кінчає не більше 7 прц. тих, що вступили. Пояснює вона це сумне явище неурегульованістю полового життя радянської молоді, наслідки якого падають на жінку, а також і загальними тяжкими побутовими умовинами, в яких перебуває молодь на Радянщині. Другий момент, на який треба звернути увагу, заводячи дані про жіночу освіту це те, що найбільший відсоток жінок припадає на школи, які підготовляють учителів нижчих шкіл. Ми знаємо, що становище учителів на Радянській Україні є одним з найтяжчих з боку морального і матеріяльного і чоловіки оминають педагогічну професію. Отже, коли в промисловости і народньому господарстві України жінка представлена найбільше як некваліфікована робітниця, то в умовині праці на неї припадають найгірш оплачувані професії.

Можливість зарібкової праці для жінки тісно звязана з тим, як урегульовано її становище як матері і господині, що провадить хатнє господарство. Треба сказати, що в цьому відношенні її положення дуже тяжке. Кількість постійних дитячих садків і ясел у місті, і на селі, може охопити коло 300.000 дітей, в той час, як перепис 1926 р. кількість дітей у віці до 4-ох років, які потребували би дитячих установ, обраховується на 2.147.816 душ. Ця маса необслужених дітей залишається на руках у працюючої жінки, або викидається на ласку вулиці, яка готує з неї нові кадри безпритульних. Притягнення жінки до праці без забезпечення її дітей відповідними дитячими установами безумовно є одним із джерел безпритульности. Коли раніше радянські автори рахували „безпритульних дітей“ наслідком імперіялістичної війни і капіталістичного ладу, то вже у 1925 році Крупська *ствердила*, що коріння безпритульности треба шукати не тільки в минулому, але і в сучасному, а від 1926 року радянські автори починають говорити про стабілізацію безпритульности. Безпритульність — це не тільки трагедія матерей на Радянщині, але і самих дітей: це джерело їх деморалізації і фізичного винищення. Наведу тут цитату з харківської ґазети „Комуніст“ (15. IV. 1926. р.), яка говорить сама за себе: „В останні роки поширилась дитяча проституція, яка є продуктом ще зовсім непережитої безпритульности. Досліди показали, що безпритульні дівчатка починають полове життя від 11—12 року, а в 14—15 році вони починають займатися проституцією як фахом. Докладних цифр про дитячу проституцію нема, проте про її розміри можна судити з таких даних. Комісія в останній час (мова йде про 1926 рік) підібрала на вулиці 1000 безпритульних дівчат у віці від 8—16 рок в серед них 800 вже розпочали полове життя, при чому 300 з них були хорі на венеричні хороби“. Ось які факти є побутовим явищем серед малевьких громадянок Радянської України.

Перейдемо тепер до розгляду „досягнень“ жінки у справі полегшення її становища як господині. Не забуваймо при цьому, що звільнення жінки від хатнього господарства було одним з бойових гасел большевицької пропаганди і сам Ленін написав у цій справі ось які вогненні слова: „Жінка надалі залишається домашньою рабою, не зважаючи на всі визвольні закони, бо її тисне, душить, занепащає, принижує дрібне хатнє господарство, приковуючи її до кухні і дитячої кімнати, розпорошуючи її працю на роботу до дикости непродуктивну, дрібну, нервову, притупливу, вбиваючу“ і в другому місці Ленін писав: „Ми мусимо збудувати зразкові установи — їдальні, ясла, які звільнилиб жінку від домашнього господарства“.

Щодо улаштування і функціонування „зразкових“ ясел, то ми це зазначили вище. Перейдемо тепер до „зразкових“ їдалень і громадського харчування, які мали звільнити жінку від дрібної, тупої праці в хатньому господарстві. Власне на звільнення жінки від хатнього господарства радянська влада почала звертати більше увагу щойно з початком пятилітки, коли розпочате кампанію за притягнення жінки в більших розмірах до виробничої праці. У звязку з цим піднесено гасло організації громадського харчування трудящих і ліквідації хатнього господарства. В результаті цих заходів охоплено громадським харчуванням у 1932 р. на Україні 49.2 прц. трудящих. Проте організація громадського харчування не звільнила від ведення домашнього господарства навіть і тих 49 прц. жінок, через те що громадські їдальні, пристосовані лише до видавання обідів, не розвязують справи цілоденного харчування, не говорячи вже про якість обідів, які вимагають додаткової їжі (тому і жінка на Радянській Україні надалі займається цею „вбивчою“ і тупою працею тільки в далеко тяжчих житлових і харчевих умовинах. „Ми жили з комфортом“, розказує Чернавіна, „нас було в трьох кімнатах 17 душ і 6 примусів“. Минаємо той факт, що по містах весь час панує кольосальний брак помешкань і господиням доводиться варити на кількох родин в одній кухні, що дуже утруднює їх обовязки, звертаємо тут увагу лише на набування продуктів, яке лягає всім своїм тягарем на господиню.

(*Лідія Садовська*, Прага.)

(Докінчення буде.)

рік, що його порох (тлінні останки) розсипляться по всьому світі й тому старанно берегли гробу того пророка. Але під цвинтарем плила річка; вона перед кількома роками так прибула, що пірвала й рознесла цілий цвинтар“[3]).

Кс. Ізопольський в 1828 і 1829 рр. розпитував кількох старих селян на Україні, чи не памятають Вернигори, і один йому дав відповідь, що Вернигора спершу називався „Симком“ і Мазепенком, а Вернигорою прозвали його для сміху тоді ще, як він був простим козаком корсунського куреня; другий і третій дали відповідь, що Вернигора спершу називався Бондарем Орличенком і жив хутором на корсунських степах[4]).

Це все без усякого значіння. „Вернигорою“ (тому, що це може бути nomen — omen) могли прозивати ріжних людей — особливо з козаків. А Мойсей Вернигора за свого життя по польській стороні (в корсунському старостві) певно був такою особою, якої імя могло знати багато людей, одначе його самого рідко хто міг бачити. Він теж укривався перед гайдамаками тай взагалі сільські віщуни чи ворожбити це люди, що зправила держаться від усього здалека, укриваються. А якщо це правда, що Мойсей Вернигора помер 1769 або 1770 року, то він по польській стороні жив тільки два-три роки, бо до Польщі втік 1767 р.

Одначе можливо, що Мойсей Вернигора з дому називався якось інакше, а Вернигорою його прозвали, може спершу й жартом, за його ясновидючість. Та не назва важна, а те, що Мойсей Вернигора був ясновидцем, яким рідко котрий нарід може похвалитися.

25. V. 1934.

[3]) Тамже, стор. 39

[4]) Тамже, стор. 45—46

Закінчення шкільного року в Українській Вищій Школі у Стемфорді.

НЮ ЙОРК, 8. червня. (Вл. кор.). Після покінчених іспитів у Вищій Українсько-Католицькій Школі у Стемфорді наближився кінець першого шкільного року. На іспити приїхав делеґат Католицького Університету з Вашингтону в днях 21.—30. травня, але опінія університетської комісії ще не знана, поки не будуть переглянені письменні вироби учнів. Опінія прийде на письмі. На кінець червня приготовляється святочне закінчення шкільного року в приявности Преосв. Константина та видніших членів українського громадянства. На закінчення приготовляють учні школи виставу драматичної картини зі студентського життя „Наш Фронт“, написаної на це свято одним з приятелів цієї установи.

—o—

Слідство в справі гітлерівців буде ведене в Нюйорку.

НЮ ЙОРК, 8. червня. (Вл. кор.). Після кількох переслухань спеціяльної комісії конґресу у Вашингтоні в справі активности гітлерівських орґанізацій в Америці, дальші переслухання будуть перенесені до Ню Йорку після закриття конґресу. Найбільше побивається за таким слідством конґресмен Дікстейн з Ню Йорку. Він каже, що крім слідства в справі діяльности гітлерівців буде опісля розсліджена також діяльність комуністична і фашистівська, щоби раз дізнатися правди, наскільки чужі впливи підміновують Америку. Дотепер Дікстейн завзято поборював лише гітлерівців, а брав в оборону комуністів тим способом, що відвертав увагу від їх діяльности, вказуючи на небезпеку гітлеризму.

—o—

З природи й техніки.

ЛІТАЮЧА ТВЕРДИНЯ.

Найновіший французький бомбовий літак може забрати 7 тон бомб. Продовж години перелетить він 290 кільометрів. За одним летом зможе збомбардувати Берлін та Рим або Берлін та Льондон. Зроблений зі сталі, має 4 мотори та важить 16 тон. Узброєний у шість скорострілів має дуже добрий достріл на усі сторони.

ЯК ХОРОНИТИ МІСТА ПЕРЕД ЛЕТУНСЬКИМИ НАПАДАМИ.

Щоби забезпечити міське населення перед нападами ворожих летунів, пропонує італійський професор Маріяні з Міляно перемінити цілі міста на схоронища, забезпечені перед бомбами. Були би це доми з панцирними копулами, які не перепускали би бомб. Доми булиб получені коридорами, збудованими теж з відпорного на бомби матеріялу. Підчас ґазових атак свіжого повітря достарчали би високі рури, що сторчали би з кожного дому і побирали з висоти „незаґазоване" повітря. Як бачимо, цей проект зовсім непрактичний.

Більше реальним є спільний проект двох французів: архітекта Ле Корбізіє і визначного летунського фахівця підполковника Вотіє. Отже Вотіє радить збурити усі густо побудовані доми у центрі Парижа і вибудувати там кільканацять „хмародерів" у великій віддалі від себе, щоби ворожим летунам нелегко було потрапити у них бомбами. Стелі цих „хмародерів" мусять бути зроблені з бетону і то 4 метри грубого, бо тільки така груба верства бетону дає захист перед найтяжчими новітніми бомбами, що важать біля 2 тон. Отже горішні поверхи таких „хмародерів" слід виповнити бетоном, піском і т. п. У середніх поверхах примістилиби ся цілком вигідно люди, що шукалиб захисту підчас наїзду ворожих літаків. Зате долішні поверхи треба булоб опорожнити (менше-більше до висоти 30 метрів) з приводу ділання трійливих ґазів. Слід тут зазначити, що французька суспільність незвичайно уважливо поставилась до проектів Ле Корбізіє-Вотіє.

Англійський проект доцільної охорони міст перед летунськими нападами не відбіг далеко від проекту Вотіє. Анґлійці радять будувати „хмародери" на високих стовпах. Між цими стовпами може повітря зовсім свобідно порушуватися і на випадок ґазової атаки може запобігати накопиченню трійливих ґазів під домами. Між поодинокими „хмародерами" слід уладити велику кількість озер та ставів, щоби їхня вода абсорбувала якнайбільшу кількість трійливих ґазів. Розуміється, що теж анґлійські „хмародери" мають відповідно збудовані охоронні дахи.

На Радянщині будують сьогодні новітні міста так, щоби вони у всім відповідали вимогам протилетунської оборони. А саме ці новітні радянські міста мають характер „стреф", полос. Замість співосередної будови міста (себто площа з ратушем по середині, довкола нього велике скупчення людности і низка важних для мешканців установ) маємо там сьогодні до діла з низкою стреф, полос: залізнича стрефа мусить бути інакше збудована, інакше хоронена ніж промислова стрефа, знову же промислова інакше ніж мешканева стрефа і т. д. Ці усі стрефи в радянськім новітнім місті зовсім від себе відділені. Мешканева стрефа переходить незамітно у сільську стрефу, щоби на випадок небезпеки легко могла дістати засоби поживи.

Як задумує боронити свої міста перед летунськими нападами Німеччина? Отже перш усього через децентралізацію. Замість скупчення домів у даній околиці як найширше їх розкинення між садами і луками. Місто треба зробити подібним до села, даючи мешканцям як найбільше світла та повітря. Найліпшим захистом для людини при летунській атаці є всеж таки пивниця. Отже ідеальним містом для протилетунської оборони буде місто, що як найбільше нагадує нам село.

Цікаво, що деякі визначні економісти радять уподібнити нинішне місто до села і для усунення економічної кризи.

НАЙНОВІШИЙ ШРУБОВИЙ ЛІТАК ЛЯ ЧІЄРВИ.

Весною цього року випробували на французькім летовищі Віллякублей найновіший літак Ля Чієрви (літаки Ля Чієрви підіймаються з місця старту відразу прямовисно вгору). Цей літак має один мотор потужности 140 коней. Може осягнути позему скорість від 20 до 200 кільометрів на годину. Кермування літаком угору і на боки відбувається тільки при помочі відповідного уставлення пропелера. Літак збудували в Англії, а закупила його управа французької маринарки. Тягар літака рівний 815 кільограмам. Сам літак може забрати ще 270 кільограмів товарів. Промір шруби рівний 11,3 метрам. Важною прикметою цього літака є те, що він може піднятися зовсім легко з корабля (без помочі додаткових уладжень) та так само легко на ньому осісти.

ПІДВОДНИЙ ТУНЕЛЬ ДЛЯ АВТ.

Між анґлійськими містами Біркенгед і Ліверпуль викінчують тунель попід ріку Мерсей. Цей тунель буде служити автомобілевій комунікації і має скоротити дорогу з Біркенгед до Менчестру. Дорога для авт у цьому тунелі буде 12 метрів широка так, що на ній зміститься вигідно 4 ряди авт. По її боках є ще й хідник для піхотинців. Найнижча точка тунелю лежить 51 метрів нижче морського рівня. Довжина тунелю рівна 3,5 кільометрам. Про свіже повітря у тунелі дбає аж 6 вентиляторів. Тунель викінчать у липні цього року.

МОЛОКО МАТЕРІ ВИКЛИКУЄ СТИНАННЯ КРОВИ НА РАНІ.

У лютім ц. р. говорив у „Віденськім Лікарськім Товаристві" д-р Соле про свої досліди над молоком матері. А саме виявилося, що молоко матері, додане до кропель крови, викликувало в дуже швидкому часі стинання цеї крови. Тоді, коли кров, що мала в собі дещо розчину кухонної соли, стиналася протягом шести до восьми хвиль, кров з додатком дрібки материного молока сціпеніла протягом двох хвилин.

Розуміється, що це ціпеніння, викликане якимсь складником материного молока. Хемічний склад цієї субстанції досі ще невідомий, одначе можна її виділити з молока і переховувати як білий порошок два до трьох місяців. Внаслідок огрівання ця субстанція тратить цю дивну прикмету. Досліди виявили, що людське молоко викликує стинання крови усіх ссавців.

Практичне приміненння нового відкриття може бути величаве. В першу чергу улекшить воно значно операцію людей, хорих на гемофілію, себто у людей, у яких кров стинається незвичайно пиняво. Крім цього воно дасть змогу в деяких випадках (при операціях носових полипів, ух та щок) спинити кров швидче, ніж це було можливе досі при стосуванні дотеперішніх спинюючих кров засобів. Одначе слід тут зазначити, що материне молоко спинює кров тільки там, де воно безпосередньо стикається з тканкою, яка кровавить. Гемофилії лікувати ним не можна **А. Л.**

Ще про „Талєргоф".

(З приводу нарису В. Р. Ваврика п. н. „Талергоф. — В 20-ті роковини народноі трагедіі галицко-руского народа". Львів 1934.)

У звязку з москвофільським т. зв. талергофським зїздом, що відбувся у Львові дня 31. V. ц. р., появився фейлетоном у „Землі і Волі" (1934, ч. 13, 14 і 16—24) та окремою відбиткою нарис москвофільського письменника В. Р. Ваврика п. н. „Талергоф". До цього нарису додав автор показчик найважнішої літератури про австро-мадярські знущання над нашим народом у Галичині в часі світової війни; тут хибно приписує мені авторство статейки п. н. „Глум з Талергофу", друкованої в „Ділі" (1933, ч. 184).

Та ця похибка Ваврика є дрібницею супроти його крайно тенденційного становища до українства, подиктованого партійним засліпленням, при представлюванні галицької мартирольоґії. Від автора, що має наукові аспірації та зібрану літературу, треба вимагати обєктивности. Ваврик поминає у своєму нарисі зовсім ролю жидів та поляків у Галичині в початках світової війни, про що згадують ріжні талергофці в оповіщених у „Талергофск-ому Альманаху" споминах. Деяких поляків робить він українцями; от для прикладу, пропускає імя Вожиковського „Альойз" (ст. 57) та пише, що „на донос українофіл. учит. Романа Пекарського і такожь учителя Луки Краевського военний суд повісив аж 10 селян" із Таданя камінецького повіту в 1915 р. (ст. 63). Тимчасом з „Талергофск-ого Альманах-а" (вип. I., ст. 70—71) довідуємося, що „свідками" в цій справі були: лісничий Ян Кромер, учителі Роман Пекарскі і Лукаш Краєвскі, польський ксьондз Міколай Кульчицкі, Міхал Шмідт, Тадеуш Яковскі, Захар Івеольніаг і Бомбель.

Вже з самих матеріялів, зібраних у 4-ох випусках „Талергофск-ого Альманах-а", виходить, що доносчиками були типи ріжних національностей; за них не може відповідати ні українська, ні польська чи жидівська суспільність, бо робили це люди несвідомі власних національних інтересів, а тільки сервілістично привязані до Австрії. Треба зрештою згадати, що до Талергофу крім москвофілів попадали національно свідомі українці, але також, що правда, нечисленні поляки й жиди. Очевидно, це треба брати під увагу при дослідах причин доносів; бо з того виходить, що в значній мірі доноси були вислідом радше особистих, ніж партійних чи національних порахунків.

Оповіщеної селянином Петром Олійником з Кутищ, брідського повіту („Земля і Воля", 1934, ч. 17), і повтореної Вавриком (ст. 58) пісні не можна приписувати національно-свідомому українському громадянству; воно не відповідає за „творчість" якогось типа. Автім ця пісня є подана таким самим жарґоном, якого вживає „Земля і Воля", що приєднала навіть собі на співробітника якогось „бувшого українця" Василя Свірнюка з Товмачика п. Коломия („Земля і Воля" 1933, ч. 38 і 1934, ч. 15). До тогож самі редактори „Землі і Волі", хоча поміщують у свому часописі опис талергофського пекла і знущання над нашим народом у часі світової війни, одначе й досі не навчилися, що не треба раділи з якогонебудь народнього нещастя, хочаб це відносилося навіть до їх партійних чи національних противників; їх радість у статейці „Маєві герої". — З Угнівщини, пов. Рава Руска („Земля і Воля", 1934, ч. 19) є подібна до тієї, яку містить у собі пісня нібито записана Петром Олійником у селі Кутищах, брідського повіту.

Микола Андрусяк.

Ґен. Дебеней виїхав до Парижа.

З Кракова повідомляють, що ґен. Дебеней виїхав у четвер 28. червня ц. р. вечором до Франції.

Велика позичка для Китаю.

Невдоволення Японії.

Уряд Злучених Держав згодився дати на розбудову Китаю нову позичку у висоті 30 міліонів долярів. Ця вістка викликала велике невдоволення в Токіо. Політичні кола Японії переконані, що позичка піде на зброєння китайської армії.

Мін. Барту їде до Льондону.

З Парижа повідомляють, що в першій половині липня мін. Барту виїде до Льондону. Політичні кола прикладають велику вагу до нарад французького міністра з керманичами британської політики.

Подорож мін. Барту до Риму.

Французька преса повідомляє, що в найближчих днях виїде мін. Барту до Риму з метою обговорити низку важливих питань, які цікавлять безпосередньо Францію, В. Британію та Італію. З тією метою французький амбасадор у Римі веде переговори з державним підсекретарем Сувічем.

Уступлення Гінденбурґа?

Перед важливими подіями в Німеччині.

„Ню-Йорк Пост" помістив сензаційну статтю про недалекі політичні зміни в Німеччині. Згаданий щоденник пише, що президент Гінденбурґ незабаром уступить, а його місце займе канцлер Гітлер або кронпрінц Фридрих. Керма цілого господарського життя в Німеччині спочиватиме надалі в руках президента державного банку д-ра Шахта.

Конфлікт Еспанії з Катальонією.

МАДРИТ, 29. 6. ПАТ. Рада міністрів приняла законопроект про повновласти уряду зліквідувати конфлікт з Катальонією. Цей законопроект зголосив уже премієр Сампер у парляменті. Уряд рішився змінити деякі постанови закону про земельну реформу, щоби автономний парлямент Катальонії міг видавати для своєї країни закони про земельні справи. Коли би автономний уряд Катальонії не згодився на ці зміни, тоді — як заявив міністер публичних робіт Гарра дель Ріо, еспанський центральний уряд вжиє сили. Ця заява викликала велике враження серед населення Катальонії.

Український Жіночий Конґрес у Станиславові.

5-тий і останній день Конґресу.

Станиславів, 27. червня 1934.

Всупереч нашій попередній вістці, дискусія над рефератами з циклю „Дбаймо про народне здоровля", відбулася ще до полудня пятого й останнього дня Конґресу.

ПЕРЕДПОЛУДНЕВІ НАРАДИ

Передполудне остан. дня Конґресу виповнили ще два реферати, п-і д-р Софії Парфанович на тему **„Завдання жінки в ділянці гігієни"** та п-і Цецилії Паліїв **„Фізичне виховання і спорт у житті жінки"**.

Реферат **п-і д-р С. Парфанович** виказав, що жінка — це вроджена гігієністка і гігієнічний вишкіл їй конче потрібний. Свою працю вона може в тому напрямі виконувати індивідуально, зорганізовано і з рамени централь. Гігієна особиста, дитини, харчів, страви — цього й всього мусить жінка навчитись. Крім цього жінка мусить пропагувати ці заходи, а жіночі організації під тим оглядом теж працювати. Окрема референтка при кожному С. У. мусить не тільки вести цю працю, але й вести освідомлюючу працю про гігієну ріжними методами. В тій праці, що обіймає боротьбу з туберкульозою, заразливими й венеричними хворобами, з алькоголізмом, поможуть їй відповідні організаційні централі, яких коміркою і станицею повинен бути кожний кружок С. У. В той спосіб прийде гігієна на села, в міста, в цілий нарід.

П-і Цецилія Паліїв відмітила у своїм рефераті значіння спорту для жінки, малу увагу жінки до нього, врешті способи, якими спорт повинен при допомозі С. У. дістатись на село і зокрема між українських дівчат.

На цьому місці мусимо пригадати, що вчора поминули ми через недогляд ще один дуже цікавий реферат, саме п-і **Ст. Нагірної з Подебрад** п. з. **„Денаціоналізація українських дітей на еміграції"**. Незвичайно актуальна тема прелеґентки порушила справу жінок наших еміґрантів, звичайно чужинок, що денаціоналізують українських дітей та вплив чужої школи на ці діти, яких в одній Польщі є до 3000. Денаціоналізуються теж діти еміґрантів у Франції, але там уже повстали в деяких містах свої школи, що спинюють це шкідливе нам явище. В Чехословаччині є дітей еміґрантів до 900, а спиняє їх денаціоналізацію тільки українська ґімназія у Ржевницях та притулок у Подебрадах, куди діти приходять зовсім зденаціоналізовані. Те саме діється з дітьми еміґрантів у Болгарії, Югославії, Туреччині (яких 300 дітей) й інш. еміґр. осередках. Це загрожує нашій будучности, а жінки повинні занятися їх долею. (Оплески).

Після рефератів відбулася дискусія над циклем їх „Дбаймо про народне здоровля", в якій забирало голос кільканацять делеґаток.

Ці голоси подаємо нижче.

ДИСКУСІЯ.

Забирали в ній голос такі делеґатки: **П-і Чикаленко** з Варшави дякує проф. Ціпановській за її заходи і дбайливість над дітьми еміґрантів з Вел. України. „За Ваш труд подякує Вам Україна!" — кінчить бесідниця; **п-і Білозор**, Коломия, апелює, щоби при філіях С. У. і кружках закладати гігієнічні секції й поради в допомогу селу; **п-і Ольга Макарушка**, Галич: Допомога дітям села — це дорога через діти до матерей і її треба допильнувати. Підготовляти дівчат до материнських обовязків: **п-і Ґонтова**, Коломия: Ясла для дітей конечні. Рішучо треба добудувати захист для дітей еміґрантів у Перемишлі; **п-і Тишинська**, Львів, відмічує значіння таких т-в для українських дівчат і робітниць, як „Будучність" і св. Йосифа: **п-і Гладка**, Рогатин, про допомогу жінок для української студентки, бо є парадокс, що українська жінка може добути становище, але не може робити цього з матеріяльних причин: **п-і Стефанівська** про секції при С. Українок для ремісничої молоді, які вже були засновувані при т-ві „Зоря" в 1920 р. у Львові, як дуже потрібні; **п-і Олесницька** Львів, про брак опіки над упавшою жінкою і на цю царину пропонує звернути увагу; **п-і Горбайчук**, Грималів, про брак зацікавлення у жінок спортом, яке треба ліквідувати і врешті **п-і Ясеницька**, Краків, доповнює дві попередні бесідниці.

На цьому дискусію передполуднем закінчено.

ПОПОЛУДНЕВІ НАРАДИ.

РЕЗОЛЮЦІЇ.

Десь біля год. 5-ої вечором прийшла найважніша частина Конґресу: Відчитання й ухвалення резолюцій, які виробили окремі комісії Конґресу та які зложила окрема Резолюційна Комісія під пров. д-р Харитї Кононенко з Ужгороду. Що це була центральна точка Конґресу, про це свідчили не тільки набита ущерть саля, льожі й ґалерія, але й сцена салі „Сокола", на якій засіли всі члени Ділового Комітету, представниці закордону та почесні гості Конґресу, а стіл преси доповнився новими представниками: від „Морґену" Львів, „Моменту" Варшава, „Унзер Експресу" Варшава та „Вільнер Таґу" з Вильна.

Але і в цю поважну хвилину мусів вкрастися дисонанс. Частина делеґаток, головно станиславівських дівчат і студенток, що як стверджено пізніше, дісталися нелеґально на салю нарад, поставила ще перед читанням резолюцій внесок устами одної бесідниці вияснити, чому не допущено на Конґрес реферату про ідеольоґію жіночої молоді. Предс. Конґресу пос. Мілена Рудницька, дала достаточну відповідь на це питання, мовляв реферат був всього два дні до Конґресу зголошений, отже запізно, друге — був невідповідно зладжений і міг принести шкоду цілому Конґресові. Тоді згадані вгорі делеґатки, зпід стягу націоналістів, почали тупати і псикати, стараючись не допустити до читання резолюцій. Енерґічна постава предс. пос. Мілени Рудницької внеможливила цю невдалу і дітючу демонстрацію, а тоді кільканацять дівчат і студенток, заявивши устами недопущеної прелеґентки, п-і Лемехівної свій виступ зі С. У.,

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ЛИПНЯ 1934.

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ

Берлінські сензації.

Одною з нечисленних спільних рис поміж великими метрополіями світа і малими, провінціяльними дірами, є сензаційні події. Одноразовість, небуденність кожної „атракції" зокрема — байдуже, чи нею будуть напр. боксерські змагання за мистецтво світа в Ню Йорку, чи посвячення нової сикавки в Печихвостах — доводять до того, що й тут і там, підчас актуальности даної сензації, про неї говорить „ціле" місто. Люди всюди такі самі, а головне у випадках, які розбуджують їх цікавість; тільки способи як її „зворохобити" мусять, очевидно, бути ріжні в ріжних містах та при ріжних нагодах. У Печихвостах до години всі про це вже знають і говорять, коли тільки один кум перекаже другому якусь спеціяльно „сензаційну" новинку; в міліонових містах дбає про це преса і реклама. Ефект той самий і за коротший чи довший час ця чи друга сензація зовсім опановує місто — поки її не змінить друга.

Коли в Берліні — недавно тому — наближався речинець міжнародніх автомобілевих перегонів, ви чули про цю сензацію вже довший час раніше, не тільки їдучи міською залізницею чи у фоє театру, але у крамницях і бюрах у кавярнях... Словом скрізь. Слухаючи, з якою самопевненістю сперечались між собою 10-ти літні хлопці, вертаючи зі школи, про те, чи Караччоля їхатиме зі скорістю 235 чи 240 км. на годину — і чому саме з такою, а не іншою, або чи компресор його автомобіля такий-то чи такий — ви мали враження, що маєте перед собою старих, досвідчених автомобілістів, а не школярів. Але в цьому і сила „сензації": вона проходить і крізь шкільні мури.

А наслідки кількатижневої пресової, плякатової і ін. реклями? Яких 300 тисяч видців на перегоновій площі, просто море людських голов на трибунах; дві-три години перед початком і після закінчення перегонів повні до останнього місця всі поїзди міської і підземельної залізниці, автобуси й трамваї з перегонового шляху на Авус; на постоях — десятки тисяч автомобілів, мотоциклів і ваколесниць. Завзятих прихильників автомобілевого спорту і жадних сензації передбачених нещасливих випадків, не відстрашила погода, якої не можна було навіть назвати „собачою" — щоби не образити собак. Всіх цих 300 тисяч цікавих сиділо чи стояло, клацаючи зубами й відповідно до своїх можливостей, завивались по кінчик носа у пледи, коци і плащі. Продавці коняків і гарячих ковбасок заробили мабуть не гірше від Автомобілевого Клюбу, який влаштовував усю імпрезу...

Іншого роду були останніми часами атракції артистичні: на них не мали впливу ні погода, ні неґода. Це бачили ми напр. при нагоді дводенного сталжіоне італійської оперової трупи, яка виступила з „Севільським цирульником". Хоча на дворі пекло сонце, публика заповнила весь театр і з зацікавленням дивилась на „оригінального", італійського „Цирульника". Він був трохи інший, як той, до якого ми звикли; в першу чергу це торкається темпів (початковий мужеський хор у незвичайно повільному темпі, великий фінал у незвичайно скорому) та нюансів динаміки й фразування (арія Базіліо). Але, віде правди діти: воно хоча й незвичне, цікавило й навіть інколи подобалось. Знаменитим дириґентом вистави — до речі, з вигляду дуже подібним до Россінія! — був Артуро Люкон; знаменитими поміж співаками, бас Стабіле та Розіна — сіньоріна Ґрані.

Все таки ця мистецька сензація не могла рівнятись з другою, якою був концерт Шаляпіна. Великанська саля Фільгармонії була виповнена до останнього місця: в перших рядах і льожах фраки, смокінґи й „великі" туалети. Почувалася своєрідна атмосфера небуденної події. Шаляпіна витали овацийно і віде правди діти, вже сама його поява — стрункого, елеґантного grand seigneur-a — та ще в більшій мірі авреол слави та майже мітичних тріюмфів за все його життя — все це електризувало авдиторію ще заки почувся перший звук з цього одинокого у своєму роді, горла. Голос Шаляпіна це вже тільки спомин (правда, тільки для тих, що колись його чули); в минулому залишився і цей славнозвісний Шаляпінівський діяпазон голосу, і його леґендарна сила й могутність. Нема вже Шаляпіна — співака: є тільки ще Шаляпін — мистець, артист, виконавець. А те, що він зумів зробити — подиву гідне. Репертуар, який співає, старий, „з бородою": кажуть, що від передвоєнних часів він не змінився ні на один номер. Мусорґський, Ґлінка, Бородін, Моцарт, Россіні — хто колинебудь і денебудь чув Шаляпіна, зразу знатиме, що саме він співав і цим разом із творів названих композиторів. Все це — надзвичайне. Зате Шуман (очевидно: „Два ґренадіри"!) — співаний rubato con passione, в стилю „Ей ухнем" — викликав усмішку у всіх. Просто — на салі стало весело. Це почувалося у воздусі, в атмосфері, в настрою. Вставляючи цей твір у програму, Шаляпін забув, що в Берліні Шумана не тільки знають, але розуміють і відчувають... Зрештою, були й інші докази на те, що він інколи „забувається": ось напр. коли він панібратався з публикою, переговорюючися з нею (в салі берлінської Фільгармонії це шокінґ!), або коли вибиваючи такт рухами пальців і рук та мімікою висловлював своє невдоволення з акомпаніятора — до речі, не тільки першорядного, але ще й привезеного ним собі з Парижа, та з яким він обїхав уже десятки концертів. У цих моментах зникав grand seigneur, а виплавив наверх — російський босяк.

У театрі „Ін дер Штреземанштрассе", який довгі роки був видовищем тріюмфів Елізабет Берґнер, гостив комічний балет ціріхського театру під проводом Труді Шоол. У двох пантомімічних скечах — „Ґазетні анонси" та „Фрідолін у дорозі" — виявила режисерка й одночасно виконавчиця головних роль, Труді Шоол, та весь її ансамбль стільки оригінальности й свіжої кон-

вийшли зі салі. Саля була обурена таким ставленням справи і виявила свою повну згоду з проводом Конгресу оплесками.

Після цього п-і д-р Харитя Кононенко відчитала резолюції, які делегатки прийняли майже одноголосно, спротивлюючись тільки 2—3 голосами кільком з резолюцій.

Ці резолюції подамо окремо.

ЗАКІНЧЕННЯ КОНГРЕСУ

Нарешті голос забрала п-і пос. Мілена Рудницька:

„Дорогі сестри! Зворушена була я, відчиняючи цей історичний Український Жіночий Конгрес, але ще більш зворушена закриваю його. Пять днів тому я тішилася, але й побоювалася, чи Конгрес відповість своїм великим завданням. Нині прощаю вас з жалем, але і з гордістю, що ви зрілі, що ви доказали свою організованість, дисципліну і зрозуміння великих цілей Конгресу.

Багато мусіли ми на цьому Конгресі промовчати, але патріотизм виявляється чаcом і мовчанкою. Не зрозуміла цього частина делегаток. Боліємо з цього приводу. Знаємо, що молодь реагує на все міцніше, як ми. Але більшість молоді, яку ми завжди старалися притягнути, якої значіння ми доцінюємо, зрозуміла нас. Не штука кричати, як болить, мовчанка — це штука. І мовчанка мусіла бути, щоб Конгрес пройшов з успіхом.

Дякую вам за зрілість, за дисципліну, лад і порядок ще раз.

Я хотіла перепросити вас за всі недотягнення, за все те, чого ми не зробили, а чого ви може й не добачуєте. Ми, Діловий Комітет, дуже відчуваємо це. Ми робили що могли. Три місяці ми боролися з перешкодами, що нам кидали і свої й чужі під ноги. Пригадайте, що нам закидали закритий шолом, моральну заразу й інше. Ми відбили всі удари й напади, але вони затроювали нам спокій, потрібний для належної підготовки. Простіть нам це. Конгрес пройшов би був краще, якби не це.

Дякую вам всім і кожній зокрема. Товаришкам Голові і Членам Ділового Комітету, Головам Комісій і всім Товаришкам праці над зорганізованням Конгресу. Дякую Станиславівському Комітетові з його головою, п-і Рублевій, що допомогла технічно відбути цей Конгрес, нашим молодим організаторкам і впорядчицям. Дякую усім Паням Делегаткам, в першу чергу нашим нещасним вигнанкам, делегаткам зза океану, Буковини, Закарпаття, Волині й Полісся і всім вам товаришки з Філій і Кружків С. У., з якими маю змогу і щастя працювати.

Дякую міс Шіпшейн, делегатці Міжнародньої Жіночої Централі, що здасть звіт цій всесвітній установі про українське жіноцтво і представникам преси, що слідкували за нашими нарадами й передадуть наш голос сотням тисячам сестер, яких не було на Конгресі. Дякую й вам Панове, мужі станиславівських виділових С. У., що багато допомогли нам у праці.

Згадаймо тепер тих, що не могли приїхати на це наше Велике Свято: Тих зза Збруча і із політичної еміграції, яким не сила сюди приїхати, тих, що їм матеріяльні умовини не дозволили приїхати й тих, що зі сльозами в очах вернули з двірця у Львові.

Вибачте, що я була іноді сувора. Це для нашого загального добра.

Розїдімся з вірою, що наша праця піде краще і напевно доведе нас до Великої Мети!“

Промова п-і пос. М. Рудницької, виголошена з патосом і незвичайною красномовністю, зробила на салі кольосальне враження. Багато делегаток плакало зі зворушення. Оплески і вигуки „слава“ не давали бесідниці просто говорити.

ЗАКОРДОН, ПОЛІССЯ Й БУКОВИНА ГОВОРЯТЬ.

Коли трошка втишилося, на сцену вийшла п-і **М. Чайковська з Варшави**, яка зложила в імені закордонних делегаток подяку п-і пос. М. Рудницькій і всім, що причинилися до успішної праці Конгресу.

П-і Горбачева з Полісся: Розїдемося, сестри, але не забудемо одної картини: Ясний день, золотом облитий майдан і безконечні лави дівчат, що жнуть посів пятьдесятьлітньої праці. Недалекий вже час, коли зїдемо інакше: В наших душах, сестри, нема кордонів!

П-і Герасимович з Черновець: Сестри! Вогонь з ваших сердець перенесу поза кордони, на Буковину і запалю ним там серця українок. Сестри! Чи йдемо з хрестом чи з мечем — йдім сконсолідовано й шукаймо найкоротших шляхів до нашої мети! Виконаймо свої обовязки, як матері й жінки! Президіє! Передаю вам нашу вдячність від нас і від історії. Вам пані сен. Кисілевська, окрема вдячність за те, що дбаєте про нас. Прийміть цю грамоту почесного члена „Жіночої Громади“ в Чернівцях і хай вам Бог заплатить за вашу працю. Прощайте, сестри, поки зїдемося на Великому Шляху!

Пос. Мілена Рудницька: Прощайте всі, товаришки до того часу, коли зїдемося з Києві! Замикаю Конгрес!

Бурхливі оплески покривали всі промови бесідниць, зокрема промову делегатки з Полісся. Поодинокі делегатки кидалися собі в обійми і зі сльозами в очах прощалися як рідні. Вичувалося в повітрі, що це все сестри й ту історичну атмосферу, яка царила над салею, де руки далеких сестер стискалися запевненням пильної праці для Майбутнього.

Врешті саля застигла в повазі й тишу розколов громом спів Національного Гимну, що крізь відчинені вікна салі линув, здавалося з вулицю над Станиславів, на південь, північ, схід і захід, сповіщаючи увесь світ про велику присягу Українки-Громадянки службі Українському Народові і його Великому, Ясному Завтра.

Анатоль Курдидик.

—о—

Бійки робітників з поліцією.

У Сан Франціско дійшло знову до кривавих сутичок страйкуючих портових робітників з поліцією, якій на допомогу прийшло військо. Поліція розігнала демонстрантів сльозними бомбами і щойно тоді привернула лад у місті.

Багато робітників і поліцаїв ранених. Поліції наказано гостре поготівля, бо влада побоюється нових заворушень у місті.

—о—

По широкому світі.

— Брати Адамовичі 28. червня в год. 14.55 осіли в Гербур Ґрейс.

— У Льотарингії арештували німецького горожанина під закидом шпіонажі. Найшли при ньому фільмові знимки якоїсь французької твердині.

— Анґлійський міністр війни Гейльсгем приїхав до Парижа із шефом штабу та 41 старшинами. Відвідають побоєвище під Еною.

— У суботу 30. червня ц. р. президент Рузвельт виїзджає на відпочинок на гавайські острови.

— Чехословацький парлямент ратифікував торговельний і навіґаційний договори між Чехословаччиною та Польщею.

ленції, стільки культури танку й тіла, врешті стільки гумору й веселої сатири, що ці вистави стали в Берліні „атракцією дня“ точніше: кількох тижнів. Кілька тижнів щоденно мала змогу публика добре посміятись та крім того вийти з театру ще з естетичним вдоволенням.

Фільмовий сезон дав дві „сензації“. Першою були „Втікачі“, фільма нагороджена державою як найкраща у цьогорічній продукції. Акція діється в Харбіні в 1928 р., та в дуже драматичний спосіб розвиває перед очима історію групи втікачів — німців зпад Волги, яким вдається втекти з пекла розгорілої в Харбіні боротьби поміж большевиками та китайцями, тільки завдяки хоробрости, енерґії та ініціятиві колишнього німецького офіцира. Його грає Ганс Альберс, може найпопулярніший німецький актор, тип 100-процентового мужчини й 200-процентового берлінця. Його партнеркою є Кете Надь (von Nagy), яку тут вперше бачили ми без туалет і без мільйонового батька чи нареченого. Другою цікавою фільмою — також продукції „Уфи“ — було „Золото“, теж з Альберсом у головній ролі та Бриґідою Гельм і Міхаель Боненом. Тема: виріб штучного золота, який вкінці й вдається молодому німецькому інжинірові на службі анґлійського фінансіста. Та коли інжинір здає собі справу з наслідків свого винаходу: масове безробіття, самогубства й „крахи“ в цілому світі! — тоді висаджує всю лябораторію у воздух, не забувши очевидно, в останній хвилині звідти втекти. У фільмі була низка справді сензаційних сцен і знимок: фантастична й фантастичних розмірів апаратура до витворювання золота, її експльозія, витворювання золота при помочі міліонів вольт, висадження в повітря підморської лябораторії і ін. — все це були сцени, підчас яких вся саля просто стримувала віддих.

Крім цих спортових та мистецьких сензацій, мав Берлін ще й інші, як впр. виставу „Німецький заріл — німецька праця“, чи „День народнього летунства“, вже більше державного характеру.

Берлін, у червні.

Поворот наукової експедиції з Патаґонії.

НЮ ЙОРК, 8. червня. (Вл. кор.) Кораблем „Америкен Ліджен“ вернувся учора до Ню Йорку Колмен С. Віліямс, член наукової експедиції до Патаґонії з доручення Американського Музею Природної Історії. Провідник цієї експедиції, д-р Джордж Сімсон, поїхав просто до Европи з Полудневої Америки зараз після того, як покінчив працю в Патаґонії. Віліямс оповідав досить широко ґазетним репортерам свої переживання в цьому, мало дотепер знаному, краю. Ці переживання покриваються вповні з оповіданням д-ра Сімсона, яке появилося перед тижнем окремою книжкою. Виходить, що Патаґонія — це передпотоповий край, в якому можна ще тепер найти скелети передпотопових звірят, досі незнаних науковому світові. Тому, що — на думку д-ра Сімсона — Полуднева Америка колись була зовсім відокремлена від Північної Америки, а теперішня Панамська шийка виринула з моря розмірно недавно, в Патаґонії ще найдовше жили передпотопові ссавці, заки зовсім вигинули. Деякі скелети тих ссавців скаменіли і їх ще можна докладно розсліджувати. Кілька таких скелетів везе експедиція до Ню Йорку.

Про саму Патаґонію розповідають члени експедиції ріжні дива. Кажуть, що там лише давні індіяни можуть вижити. Білі люди, коли туди ідуть, то лише на хвилеві зарібки: на випас овець на тамошніх степах і на добування нафти. Тимчасом вони мусять лишатись там часто і до смерти, бо не можуть діждатись користи з вложених капіталів. От причина, чому життя білих людей там тимчасове. Культури майже ніякої. Найбідніший американський фармерський дім є для Патаґонії палатою. Весь рік панують там страшні вітри, які навівають сум і меляхолію на білу людину. Багато божеволіє з меляхолії. З огляду на такі кліматичні відносини навіть не було кому розслідити докладно цього острова, хоч він майже притикає до континенту Полудневої Америки. Дотеперішні мапи з Патаґонії є дуже мильні і нераз на них зазначені озера й ріки, яких на ділі зовсім нема.

Великий політичний процес у Станиславові.

ЗІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ.

Підс. *Янич* зізнав, що не приходив до ресторану „Анкора“ у Львові, де працювала його наречена. Широко оповідає про свою любов з нареченою.

Опісля зізнавав *Кость Петрочик* з Лунька. До Надвірної приїхав на прогульку з підс. Гайдуком і там зустрінув кількох туристів, прізвища яких не знає. На питання предсідника каже, що прізвища туристів, подані у слідстві неправдиві.

Перемога партії де Валєри.

В Ірляндії відбуваються вибори до самоуправних установ. При виборах ведуть зі собою завзяту боротьбу дві партії: проурядова премієра де Валєри і фашистів або партія синіх сорочок під проводом ген. Дафі. Проурядова партія з премієром де Валєрою веде різку політику проти Англії, а ген. Дафі з фашистами змагає до співпраці з Англією. Тимчасові підсумки голосування дали такий вислід: проурядова партія де Валєри здобула 62 мандати, а опозиційна партія ген. Дафі 57 мандатів. Інші партії здобули 15 мандатів. Коли проурядова партія вийде переможцем, тоді уряд не розпише виборів до парляменту. Таким чином теперішній парлямент, де проурядова партія має більшість голосів, урядуватиме через цілу каденцію, себто 3 і пів року.

11 осіб убитих.

НЮЙОРК, 29. 6. ПАТ. В м. Олімпії, стейту Вашингтон, у фабриці вибухових матеріялів настутив вибух, який заподіяв великі матеріяльні втрати. Крім того 11 робітників є вбитих, а між ними жінка і дитина. Багато робітників тяжко ранених.

НОВИНКИ

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— **ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла“.**

— **З Музею Визвольної Боротьби України у Празі.** Дуже цінні матеріяли передав до Музею проф. хемії Української Господарської Академії в ЧСР (Подебради) п. Сергій Комарецький. Це насамперед ріжні документи його особистого архіву, а також багато справ, звязаних з його громадською діяльністю. Передані до Музею теки проф. Комарецького містять 18 записних книжок з помітками про практичні вправи хемічної лябораторії Української Господ. Академії за увесь час її істнування із зазначенням завдань та успішности кожного студента, списки студентів-хеміків, протоколи іспитів і т. п. Далі справи матуральних курсів у Подебрадах, директором яких був проф. Комарецький, багато його особистих посвідок, актів, листування й інших документів. Статути ріжних українських організацій та установ, як Допомоговий Комітет для незаможних студентів у Подебрадах, Клюб Педагогічного Персоналу УГ Академії, Всеукраїнського Обєднання діячів місцевого самоврядування, Українське Товариство Взаїмного Кредиту, Українська Наукова Асоціяція, а також ріжні відозви, інструкції, проекти, правила, резолюції і т. ін. Між ними відозва Українського Центр. Комітету в Польщі, Резолюція-протест УГА з 14. XII. 1929 р. в справі масових арештів на Україні, записка про т. зв. Національний Український Комітет у Парижі, відозва до американців, лист до буковинців, проект правил про одержання титулу доктора УГА, інструкцій до виборів у члени ради Республики, листування з Радою УНР і т. д.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Під сокільську неділю.

Нині (пятниця) небо нахмурилось, стягнуло брови і недобрим поглядає вділ. Дощ, їдкий, вїдливий і холодний сіється дрібним маком на землю і робить сум серед розкислого болота.

Природа немов нерада, що в неділю має бути Сокільський Здвиг. Хоче зневірити, відстрашити, прибити.

Але ні! На неділю небо мусить бути чисте і мусить мати сонце. „Хто в пятницю сумує, той у неділю радіє!“ А ми нині направду сумні і сумно поглядаємо на заплакане небо.

Бо подумати тільки! Сорокалітний ювилей „Сокола“, двацятьлітня річниця величавого січово-сокільського здвигу.

Літа, літа!

Наперед сороклиття...

Хто при засновинах „Сокола“ був маленьким сокільським писклятем — нині вже старий соколище, якому крила ще добре служать, але чорні пера посріблились на краях. А ті, що засновували матірне гніздо, або пригнуті вагою літ, або й у могилі. Зоравши опорний шмат рідного перелогу, спочили стомлені. Може й за швидко, але тяжка, безкорисна праця виссала з них кров, звялила тугі мязи. Завинені у свої соколині крила, як у хитон, сплять добре заслуженим сном.

А двацятьліття...

Гей! Коби то в неділю було тільки сонця на небі і в людських грудях, що було тоді — двацять літ тому, на Сокільському Майдані у Львові! Коби було стільки радости і на стільки лицях, стільки ніг — а один крок! Коби в цю неділю цілий Рідний Край так разом чув і відчував, так в один такт наказав битися серцям — як тоді!

Здвиг 1914 року...

Семимилевий камінь на шляху нації, що мов огнений корч, горить перед очима всіх, хто згадує і хто слухає згадок... Від того каміня почався новий шмат дороги народу, освічуваний то блискавками, то загравою пожеж, застелюваний то мряками, то терням, але наскільки ширший від пройденого! Робітники народу пішли ним не гусаком, а чвірками, а з боків ще досить місця, щоб могли їхати залізні вози.

Правда, від того каміня почавши допри шлях могил з могил. І тих з березовими хрестиками і тих без хрестиків і навіть без табличок. Та все те тим краще значить дорогу для тих, що ідуть і ідуть і ідуть... Сорок міліонів уже нині не тільки число, не тільки згук. Двацятьліття працювало тяжко і щиро на зміст для того числа.

Нині (пятниця) дощ і хмари. Але вірмо: повійде неділя і буде сонце!

На небі і в грудях...

Галактіон Чіпка

— **20-золотівки стягають із обігу.** Двацятьзолотові банкноти старого типу емісії з березня 1926 р. і з березня 1929 р. тратять оконечно важність правного платничого засобу в суботу 30. червня ц. р. Після того речинця вимінюватиме 20-золотівки централя та відділи Банку Польського.

— **У Львові схоплюють дітей.** Жінці гімназійного професора Г. в Стрийському парку якийсь опришок схопив дитину, що бавилася на мураві. Коли мати зірвалася з лавочки, щоби відібрати дитину, другий опришок схопив їй парасольку та торбинку, а третій візок. Візок, парасолька та торбинка пропали. Було то в білий день.

— **Краєва хроніка.** Нічю на 27. червня Станислав Пенкаля, караний злочинець із гуртом кумпанів вибив шиби в божниці в Котівській Бані (Бориславщина). Також у Попелях ті самі люди вибили шиби в жидівських хатах. — Візник зі Східниці Йосиф Галич, переїзджаючи рікою Стрий у Кропивнику Старім, потонув із кіньми. — У Хриплині підчас купання потонув у ріці Бистриці Едв. Сутак.

— **Прагер отворив адвокатську канцелярію в Парижі.** Бувший берестейський вязень д-р Прагер живе від кількох місяців у Парижі, одержав право вести адвокатську практику й отворив там канцелярію. Французька влада признала теж Прагерові право перекладати документи з польської на французьку мову з урядовою важністю на всю Францію. Д-рові Прагерові в берестейському процесі відібрали права, тому його скреслили з адвокатської листи в Польщі.

— **Невдача малпячих кольоній.** Як повідомляє французька преса, в глибині Африки в джунглі Кіндія у французькій Ґвінеї завдули перщу малпячу кольонію, де під постійним науковим доглядом жили шимпанси, орангутани, ґорилі та інші малпи. Створено ту малпячу кольонію перед осьми роками коштом французького уряду та заходом паризького інституту Пастера. Завданням управи кольонії були поважні наукові досліди, а саме ловити молоді малпи, щоби вивчати їх по змозі говорити і взагалі підносити до умового рівня людини. Побіч тих педагогічних спроб, яким поважні вчені вже тоді не віщували успіхів, мали малпи бути предметом бактеріольогічних дослідів, що мали прослідити причини і спосіб лікування рака, туберкульози, дітоцої паралізи та інших людських язв, перед якими лікарська штука стоїть безрадна. Померший недавно професор Кальмет був просто залюблений в тій першій науковій кольонії, хоч міг зміркувати, що на такі досліди не треба їхати аж до Ґвінеї. В Ніці пальм служба водила малпи на прохід, точнісінько як няньки водять малі діти за руку. Місцеві жінки доглядають спільні забави, харчі і плекання тіла звірят. Задля цього створено окрему забавову площу, а в хатах плила вода, якої малпи могли вживати до пиття та купелі. Вчені з педагогічним досвідом старалися виховувати малпи до вищої культури. Одначе після ріжних експериментів всі переконалися, не тільки у Ґвінеї, але й в інших досвідних місцях, що малпи даються тільки в деякій мірі виховати до вищої „культури“. Малпячі кольонії не сповнили покладаних на них надій, отже їх розвязано.

— **Винаходи зростають.** Австрійський патентовий уряд подає до відома свою статистику, а до неї додає деякі пояснення: 60 відсотків зголошених патентів призначених для чужини. Більшість із усіх патентів торкаються промислу. У 1933 р. з 7513 зголошених патентів видав уряд дозвіл на 4.300 перевіривши їх: з 4300 60 відс. були апарати для вжитку чужих країв. Цікаве явище, що зріст кризи і катастроф причиняється до зросту патентів. Люди видумують щораз то нові способи, як боронитись перед тяжкими обставинами і коли не помагають багатьом іншим, то бодай собі самим, бо кожний патент приносить якийсь більший дохід.

— **Незвичайні наукові досліди.** На засіданні хемічно-фізикального т-ва у Відні, в якому взяли теж участь члени т-ва біольогічного, мав позавчора виклад проф. К. Гефлер про свої довголітні досліди над життевою субстанцією. Гефлер дійшов до деяких небувалих експериментів піддаючи протоплязму впливові ріжних хемічних сполук. Протоплязма це основа всього життя „прасубстанція" твердить цей учений; хто хоче зрозуміти дещо із життевих тайн, мусить спершу досліджувати ту дивну рідину, що находиться у життедайній клітині.

— **Суниці вигибають.** Так стверджують французькі й англійські вчені. Вони ствердили, що в лісах Франції та Англії все менше суниць і як так дальше піде, то за кількадесять літ суниці щезнуть з лиця землі. В обох тих державах суниці не тільки щезають як ростини, але й марніють з року на рік, наче би прийшов на них час дегенерації. В Англії стверджено, що в деяких лісах суниць уже зовсім нема. Обчислено, що в третині лісів і борів, де давніше суниці росли масово, тепер нема з них ані сліду. Тим явищем зацікавилися вже деякі наукові установи в Европі і Канаді, але досі не вдалося розслідити, яка причина вимирання тої ягоди та чи та причина лежить в самій ростині, чи може появився в лісах шкідник, що нищить суниці. Сяк чи так треба бути приготованим, що й в нашій країні появиться це явище природи.

— **Огнеметами проти саранчі.** Східні околиці південно-африканської Унії навістила саранча, що на 50 км. вкрила небо як чорна дощева хмара. Затрівожене населення гнало як могло від себе ту хмару, аж врешті саранча звалилася зі силою тропікальної бурі на велику фарму. Під її навалою повгиналися дерева, а вся околиця нараз почорніла. В короткому часі на полях щезла всяка ростинність. Тимчасом до бою зі саранчею вирушили сотки робітників з огнеметами та арсеновими сикавками. Після „бою" простір на півтора кільометра здовш і вшир був покритий густими масами саранчі. Всеж таки багато шкідників полетіло дальше.

Із судової салі.

ПРИСУД НА ЗЕНОНА КОССАКА.

Трибунал львівського окружного суду розглянув у четвер справу Зенона Коссака. Як відомо, Зенон Коссак, якому акт обвинувачення закидав приналежність до ОУН., відповідав перед наглим судом разом із Данилишином і Біласом, та його справу передали тоді звичайному судові. Суд присяглих засудив Коссака на 8 літ вязниці. Наслідком касації засудили Коссака на другій розправі на 5 літ вязниці за намову Данилишина та Біласа до нападу на почту в Городку Яг., а на 3 роки за приналежність до ОУН. Тепер Коссак станув знову перед судом і суд мав йому визначити загальну кару. Трибунал під проводом с. о. Бендашевського визначив йому загальну кару шість і пів року вязниці. Так Коссакові зменшили кару на 6 місяців, бо попередній трибунал засудив був його на 7 літ вязниці. Боронив адвокат д-р Шухевич

ЗА НАМАГАНИЙ АТЕНТАТ НА КУРАТОРА ҐАДОМСЬКОГО.

На розправу за пляноване вбивство львівського шкільного куратора Ґадомського, що починається 2. липня проти Северина Мади та 4 товаришів, покликали 14 свідків. Між ними і кур. Ґадомського. Як знавця покликали д-ра Вестфалевича.

ЗА ВИПИСУВАННЯ РЕВОЛ. ГАСЕЛ.

Трибунал у Львові розглядав справу друкарського ученика Михайла Лалака, який нічю на 1. березня виписував крейдою „Хай живе українська національна революція". Поліцай приловив його на цьому. Лалак не признавався до вини. Засудили його на рік вязниці

——o——

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 30. VI. год. 7·30 веч. „Мандрівка по Варшаві".

Неділя, 1. VII. год. 3·30 веч. „Любко го я". Ціни найнижчі.

Неділя, 1. VII. год. 7·30 веч. „Фірма". Гостинний виступ Ярача і Модзелевської.

Театр Ріжнородностей.

Субота, 30. VI. год. 7·30 веч. „Любко го я".

Кіна.

АПОЛЬО: „Мадам Дібарі".

АТЛЯНТИК: „Світ належить до тебе" (Сеѳе Сакаль).

ВАНДА: „Хоробрий вояк Швейк".

КАСІНО: „Ворог у крові", „У слідчій службі".

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Чібі" (віденська комедія), „Бaль бідних ліжечок" (із Містенґет), Зарту в Польщі.

МАРУСЕНЬКА: „В погоні за місяцем" і ревія.

МІРАЖ: „Підунок перед зеркалом".

МУЗА: „Сонні Бой", Льорель і Гарді".

ПАЛЯС: „Ракочі марш", „Прокуратор Алісія Горн".

ПАСАЖ: „Райський птах" і додатки.

ПАН: „Велика грішниця", „Син джунглів".

СВІТ: „Аріяна", „12 крісел".

СОНЦЕ: „В перехреснім вогні" та ревія.

СТИЛЕВЕ: „Двійник", ревія „Веселий тиждень".

ХИМЕРА: 6 годин життя.

УТІХА: „Добраніч, Відне" і ревія.

Закордонне радіо.

Субота, 30. червня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, **Братислава** (298,8) 19·10 Пісні трампів, 19·45 Новий рос. гумор, 20·00 „Бонна Гльорія" оп. Недбаля, **Прага** (470,2) 12·30 Концерт, **Париж** (1649) 10·15 Популярна музика, **Білгород** (439,8) 16·30 Пісоньки з орх., 19·00, 20·10 Спів, **Берлін** (356,7) 16·00, 18·20 Веселий концерт, 20·10 „Карнавал у Римі" оп. Й. Штравса, **Мінхен** (405,4) 17·50 Спів, 20·10 „Дер Егештрайк" вес. нар. песа Поля, **Осльо** (1181) 19·55 „Севільський цирульник" оп. Росінія, **Будапешт** (549,5) 13·30 Військ. музика, 19·30 Спів, 21·20 Концерт, **Мілянo** (368,6) 11·30 Легка музика, 17·10 Вок. концерт (Міцеді, Сопран, Прамвро, барит.), 20·45 „Норма" оп. Беліні, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 20·45 Нар. вечір.

Неділя, 1. липня 1934.

Відень (506,8) 11·20 Симф. концерт, 19·15 Фортепян, **Братислава** (298,8) 10·15 Концерт, **Прага** (470,2) 9·15 Солісти, 21·00 Симф. концерт, **Париж** (1649) 13·00 Концерт, 20·00 Сучасна пісня (вок. авдиція), **Білгород** (439,8) 18·00, 20·10 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 18·00 Солісти, **Гамбург** (336,9) 18·30 „Свято рож" ром. песа Петерсена, **Гайльсберг** (291) 18·25 Пісні, **Кеніґсвустерґавзен** (1571) 12·00 Вок.-інстр. концерт, **Штутгарт** (522,6) 23·00 „Цар і тесля" оп. Льорцінґа, **Мілянo** (368,6) 20·45 Концерт фр. музики, **Рим** (420,8) 17·00 Вок. інстр. концерт, 20·45 „Іль Конте Орі" оп. Росінія.

Львівське радіо.

Субота, 30. червня 1934.

6·30—7·25 Раннішня авдиція, 12·10 Славні співаки (гр. пл.), 13·05 Концерт сальон. музики, 14·00 Гр. плита, 14·05 Господарські вістки, 16·00 Легка музика з гр. плит. Виступ жид. театру „Ді Їдіше Банде", 17·00 Для старших дітей „Переказ про бурштинову корону", 17·25 Солісти (музика, спів), 18·00 Літер. фейл. „Що читати", 18·15 Скрипковий ресітал, 18·45 Балачка, 18·55 Промова про море, 19·05 Всячина, 19·15 Легка музика з гр. пл., 19·50, 19·55 Спортові вістки, 20·00 Шопенівський концерт, 20·20 Відч. в англ. мові, „Враження американки з 10-літнього побуту в Польщі", 20·45—24·00 Трансм. з Торіна: „Норма" оп. Беліні. В перерві: Веч. денник, Балачка про оперу, Комунікати.

Неділя, 1. липня 1934.

8·30—9·55 Раннішня авдиція, 12·10 Муз. поранок, 13·00 Фейл. „Музика в Совітах", 13·10 Легка музика, пісоньки, 13·45 Про подорож „Дар Поморя", 14·00 Популярний концерт (Корнякова, сопран, Снежек, бас) у супр. фортепяну, 15·00 Фейл. для сільської молоді „Дома та поза домом", 15·15 Пісоньки Еріянового хору (гр. пл.), 15·25 Огляд ринків рільних продуктів, 15·35 Чвертьгодина жінки-хліборобки, 15·50 Гр. плити, 16·00, 18·10 Польська нар. музика зі співами, 18·00 Чар великих морських подорожей, 18·15 Форт. ресітал, 18·45 Балачка „Гуманізм чи техніка?", 19·00 Всячина, 19·15 Легка музика, пісоньки (Ірина Карнеро), 20·00 Вибрані думки, 20·02 Актуальний фейлетон, 20·12 Концерт польської музики, спів (Вітас, бас), 21·02 Весела львівська морська капеля, 21·45 Техн. скринька, 22·00 Концерт і балачка, 22·15, 23·00 Спортові вістки, 22·30 Муз. конкурс, 23·20—23·30 Музика з гр. плит

Присилайте передплату!

Подяка.

Люта смерть вирвала несподівано зпосеред нас Найдорожчу Нашу Лідку, Наймилішу Дружину і Маму. Не всилі ми цього суворого удару ані зрозуміти ані погодитись з дійсністю великої втрати. Тільки полекшу принесли нам щирі висолви співчування і почесний супровід Покійної на Її останню мандрівку. Щире Спасибі Вам, Екселенціє Архипастире, за Вашу молитву, котрою супроводите Її у Вічність, так, як трипять літ тому благословили на подружє життя! Дякуємо сердечно Всеч. О. О. Офіціялові Пясецькому, Канонікам Лопатинському, Дзеровичеві, Кишакевичові, Садовському, Бучацькому, Яросевичеві і Хомиқові за похоронні молитви, а о. Капелянові Яросевичеві та проф. Іларіонові Гриневецькому за зворушливі надгробні промови. Товариствам ім. Лисенка, Львівський Боян і Бандурист та хорам за вшанування заслуг Дорогої Покійниці і за прегарний спів. Вкінці всім учасникам сумного обряду і тим, що щиро співчувають нашому горю сердечне Спасибі.

Теодор, Осипа, Анна, Володимир, Ярослав, Степан Рожанківські

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові в приватних оборотах 5·28 зол.

Німецькі марки 190·00—200 00, фр. франки 34·80—35 00, шв. франки 171·10—172·50, фунти стерлінги 26·60—26·80, австр. шилінги 98·00—100, чеські корони 21·60—22·00, рум. леї 37 50—39 00, ліри 45·50—46·50.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас Підволочиська льоко Львів

	від до	від до
Ячмінь двір.	13·25—13·75	
Ячмінь на мливо	12·50—12·75	13·75—14·00
Ячмінь пастівний	11·25—11·05	
Овес двірський незамоклий	12·75—13·25	14·75—15·25
Овес двірський	11·75—12·25	13·75—14·25
Овес збірний	11·50—11·75	13·50—13·75
Гречка на мливо	17·00—18·00	
Крупи гречані	35·00—36·00	

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 29. червня ц. р. платив кооперативам за:

1 кг. масла пріма десерове	1·90 зол.
1 л. молока	0·13 зол.
1 л. сметани	0·55 „
1 к. яєць	2·25 „

Тенденція на масло, молоко, сметану та яйця слаба.

Маслосоюз повідомляє, що 30. червня ц. р. платив своїм доставцям **за 1 кг.** живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Нормальні курята (пара курят важить не менше як 1·20 кг.)		за 1 кг.	1·00	зол.
Кури	I кляса	„	0·80	„
„	II „	„	0·60	„

Тенденція зниж кова. На курята яких пара важить менше як 1·20 кг. попиту зовсім нема; також нема попиту на індики, індички, качки і гуси.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.